

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพะเยาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ ของการดำเนินงานในแต่ละด้านของผู้ประกอบการที่ทำการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และประสบความสำเร็จ ได้รับการคัดสรร 4 - 5 ดาวระดับประเทศ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการปฏิบัติงานของสมาชิกตลอดจนสถานประกอบการที่ทำการผลิตสินค้า และความคิดเห็นของผู้ซื้อสินค้า มาบันทึกและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ผลการศึกษาสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยาตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย มีชายแดนด้านทิศตะวันออกติดเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอาชีพเสริมจากการแปรรูปผลผลิตการเกษตรและงานหัตถกรรม โดยประชากรเชื้อสายไทลื้อและชาวเขาเผ่าต่างๆจะรับการถ่ายทอดการทอผ้าฝ้าย การเย็บปักถักร้อยมาจากบรรพบุรุษ มีการผลิตเพื่อใช้เองและรวมกลุ่มผลิตเพื่อจำหน่ายให้มีทักษะและความชำนาญ สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

เมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และมีการคัดสรรสินค้าระดับประเทศในปี 2547 สินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดพะเยาผ่านการคัดสรรระดับประเทศเป็นจำนวนสูงที่สุดใน 6 ประเภทสินค้า

2. หลักเกณฑ์และกระบวนการคัดสรรสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย

การคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion) ระดับประเทศประจำปี พ.ศ. 2547 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 15-20 พฤศจิกายน 2547 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี พบว่ามีสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายเข้ารับการคัดสรร เป็นจำนวนมากที่สุดของทุกประเภท องค์กรประกอบของคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการด้านเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย รวมจำนวน 25 ท่าน โดยมีขั้นตอนคัดสรร 4 ระดับ เริ่มจากระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับประเทศ

เกณฑ์การให้คะแนนประกอบด้วย 4 ส่วน รวม 100 คะแนน ส่วน ก. เป็นข้อมูลทั่วไปไม่มีคะแนน ส่วน ข. เป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต การตลาด และความเข้มแข็งของชุมชน รวม 40 คะแนน 2 ส่วนนี้ คณะกรรมการระดับอำเภอและระดับจังหวัด จะมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาให้คะแนน เนื่องจากอยู่ในพื้นที่และทราบข้อมูลเป็นอย่างดี คณะกรรมการระดับประเทศจะยื่นคะแนนตามนั้น ส่วน ค. เป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ มี 30 คะแนน และส่วน ง. เป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มี 30 คะแนนซึ่งคณะกรรมการระดับประเทศจะมีบทบาทในการให้คะแนนใน 2 ส่วนนี้อย่างมาก โดยการให้คะแนนจะเน้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์ คือ

1. เสื้อผ้าสำเร็จรูป เน้นที่การออกแบบดีไซน์ ทันสมัย แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับการใช้งาน สวยงาม สีสดต้องเป็นโทนสีที่กลมกลืนกัน มีความประณีตในการตัดเย็บ ฝีมือนุ่มต้องสม่ำเสมอ การเชื่อมต่อรอยต่อของกระเป๋าสีเสื้อ ฉาบกับตัวเสื้อต้องเชื่อมต่อพอดีและมีความสมดุลกัน

2. ผ้าฝ้าย เน้นที่ความประณีตในการทอ เนื้อผ้าแน่น ขอบชายผ้าไม่ลุ่ย ด้านหลังของผืนผ้าต้องไม่มีปุ่มปม มีความสวยงามของลวดลาย โดยที่ลายไม่มีการเขย่ง โทนสีต้องกลมกลืนกันและไม่ฉูดฉาด สีไม่ตก ใช้ฝ้ายแท้

3. ผ้าไหม ต้องเป็นไหมแท้เท่านั้น มีความประณีตในการทอ เนื้อผ้าแน่นสม่ำเสมอตลอดผืน ขอบชายผ้าไม่ลุ่ย ด้านหลังของผืนผ้าต้องไม่มีปุ่มปม สีสดลวดลาย กลมกลืน ไม่มีรอยด่าง

2. ปัจจัยความสำเร็จของสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทีสินค้าได้รับการคัดสรรให้อยู่ในระดับ 4 และ 5 ดาว ในจังหวัดพะเยา ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประกอบกับการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนและการสนับสนุนส่งเสริมจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้สามารถทำการผลิตจำหน่าย สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน โดยมีปัจจัยความสำเร็จของสินค้านี้

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษา พบว่ากรณีศึกษาทั้ง 7 กลุ่ม มีคุณลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 7 กลุ่ม มีระยะเวลาดำเนินงานมาแตกต่างกัน ตั้งแต่ 4 – 20 ปี มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 10 - 91 คน มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองและสร้างงานในชุมชน การริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์มาจากวิถีชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกระบวนการผลิตใช้แรงงานจากสมาชิกในชุมชน มีการเชื่อมโยงการค้าดำเนินงานกับกิจกรรมท่องเที่ยว การออมทรัพย์ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการจัดสรรงบประมาณของท้องถิ่น มีกระบวนการเรียนรู้พัฒนาทั้งการบริหารจัดการกลุ่ม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและให้ความร่วมมือกับกลุ่มเป็นอย่างดี

2. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ผลการศึกษา พบว่าวิสาหกิจชุมชน ทั้งหมดมีการวางแผนงาน มีเป้าหมายเพื่อการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและชุมชน มีการจัดโครงสร้างองค์กรตามหน้าที่ โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ชัดเจน บริหารงานโดยคณะกรรมการที่มาจากกรรมการเลือกตั้งของสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะดวกในการวางแผนงานการดำเนินงาน การควบคุมการสั่งการ การติดต่อทำธุรกรรมกับส่วนราชการ และดำเนินธุรกิจ การมุ่งใจจะใช้การให้ผลตอบแทนเป็นค่าแรงตามผลงานที่เป็นเงินสดและเป็นรายได้ที่สม่ำเสมอ มีการควบคุมการดำเนินงานโดยออกกฎข้อบังคับ และระเบียบด้านต่างๆ ให้สมาชิก และคณะกรรมการถือปฏิบัติ

3. ปัจจัยด้านการตลาด

ผลการศึกษา พบว่าวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดมีการวางแผนการตลาด โดยอาศัยข้อมูลในอดีต และคำสั่งซื้อของลูกค้า ผลิตภัณฑ์ของทุกกลุ่มมีความโดดเด่น ในด้านการออกแบบ ลวดลาย เทคนิคการทอ และความประณีตสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับความพึงพอใจของลูกค้าที่พบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด(4.74) มีการกำหนดราคาสินค้าจากต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงการผลิต เป็นราคาระดับปานกลาง และพบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจด้านราคาอยู่ในระดับมาก (3.97) มีช่องทางการจัดจำหน่าย 3 -6 ช่องทาง มีกิจกรรมส่งเสริมการตลาด 2 – 4 กิจกรรม

4. ปัจจัยด้านการผลิต

ผลการศึกษา พบว่าวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดมีการวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาดโดยอาศัยข้อมูลในอดีต วัตถุดิบสั่งซื้อมาจากต่างจังหวัดมากกว่าสั่งจากภายในจังหวัด ไม่มีปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ มีกระบวนการผลิตสินค้าใช้แรงงานของสมาชิกในกลุ่มทั้งหมดและมีกำลังการผลิตเพียงพอ มีการนำเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการผลิต เช่นที่ทอผ้าขนาดใหญ่ เครื่องกรอด้วยไฟฟ้า จักรอุตสาหกรรม ทุกกลุ่มมีเครื่องจักรเครื่องมือเพียงพอ และมีกระบวนการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์

5. ปัจจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของทุกกลุ่มจะให้ความสำคัญกับการออกแบบ ลวดลาย สี สัน และความประณีตสวยงาม ซึ่งเกิดจากการระดมความคิดของสมาชิกในกลุ่ม โดยได้รับการสนับสนุนการดูงาน อบรมพัฒนาความรู้จากภาครัฐ ทุกกลุ่มสามารถออกผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ทุกปีจำนวน 1-3 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ รูปแบบ และลวดลายต่างจากสินค้าที่มีอยู่เดิม และ ของคู่แข่ง มีการนำความคิดเห็น และ ความต้องการของลูกค้ามาประกอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

6. ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน

ผลการศึกษาพบว่า วิชาทฤษฎีชุมชนทุกกลุ่ม การประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการเงิน เนื่องจากมีการระดมหุ้นจากสมาชิกและได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการเงินของรัฐเป็นอย่างดี ผลประกอบการมีกำไรและมีการจ่ายเงินปันผลสมาชิก ส่วนใหญ่ไม่มีสินค้าค้างชำระ พบมีเพียงหนึ่งกลุ่มที่ประสบปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนเฉพาะบางช่วงที่ต้องเก็บทุนวัตถุดิบและสำรองสินค้ารอจำหน่าย แต่พบว่าการบันทึกบัญชีของทุกกลุ่มยังเป็นแบบจดบันทึกอย่างง่าย เข้าใจกันเอง ดังนั้นจึงพบว่าทุกกลุ่มจึงไม่สามารถนำเสนอขอการเงินได้

7. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

จากการศึกษาพบว่า ทุกกลุ่มได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้และสนับสนุนช่องทางจำหน่าย จากหน่วยงานต่างๆ เช่น ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด โครงการฝ้ายแกมไหม และ สมาคมพัฒนาประชากรไทย ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนเป็น เงินทุนให้เปล่า และ เงินยืมไม่มีดอกเบี้ย จากกรมส่งเสริม สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน กรมประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบล และกรมส่งเสริมการเกษตร ส่วนเงินกู้ซึ่งได้รับการสนับสนุนเป็นบางกลุ่มจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารออมสิน และมี 2 กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนเป็นเครื่องจักร และ เครื่องมือ

3. ความพึงพอใจของลูกค้า

ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าผู้ซื้อสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้าและเครื่องแต่ง กาย ในจังหวัดพะเยา ใช้ปัจจัยด้านความหลากหลาย และความประณีต เป็นปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านราคา โดยมีวัตถุประสงค์การซื้อเพื่อใช้เองสูงสุด รองลงมาคือ ซื้อเพื่อนำไป ฝากผู้อื่น และนำไปจำหน่ายต่อ ส่วนจำนวนครั้งที่ซื้อพบว่า เป็นการซื้อครั้งแรกร้อยละ 37.1 และ เป็นการซื้อซ้ำถึงร้อยละ 62.9

ในด้านมูลเหตุจูงใจในการซื้อสินค้าพบว่า มาจากความพึงพอใจในตัวผลิตภัณฑ์สูงสุด รองลงมาคือมูลเหตุจากความพึงพอใจด้านราคา และความต้องการใช้ ตามลำดับ โดยมีระดับความ พึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด(4.74) รองลงมาคือมีความพึงพอใจในด้านราคาอยู่ใน ระดับมาก (3.97) และมีความพึงพอใจ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง (3.40) และ (3.11) ตามลำดับ

4. ปัญหาในการดำเนินงาน

1. วิชาทกิจชุมชนหลายกลุ่มมีความต้องการขยายตลาดไปต่างประเทศ แต่ยังขาดความรู้ด้านการส่งออก และทักษะภาษาในการติดต่อประสานงาน
2. พบว่ามีการนำผ้าฝ้ายทอมือคุณภาพต่ำและราคาถูกลงกว่าจากประเทศลาวเข้ามาจำหน่ายเป็นคู่แข่งชั้นในตลาดระดับล่าง และยังพบว่าผลิตภัณฑ์ผ้าถักโครเชต์และนิตติ้ง ถูกผู้ประกอบการรายย่อยลอกเลียนแบบและผลิตออกมาจำหน่ายแข่งขันในราคาที่ต่ำกว่า
3. การย้อมสีผ้าฝ้ายจากวัสดุธรรมชาติซึ่งเก็บมาจากพืชในป่าแต่ละฤดูกาลให้สีย้อมที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่สั่งผ้าทอสีเดียวกันจำนวนมากๆ ได้ และยังมีปัญหาสีตกในผ้าปักกลดหลายชาวเขาซึ่งใช้ผ้าพื้นเป็นผ้าฝ้ายย้อมด้วยสีจากต้นคราม
4. การดำเนินการของวิชาทกิจชุมชนบางกลุ่มพบว่าจำนวนสมาชิกไม่เพิ่มขึ้น ขณะที่สมาชิกเดิมมีอายุมาก ซึ่งหากไม่มีการรับสมาชิกเพิ่มจะส่งผลกระทบต่อกำลังการผลิต และการดำเนินงานในอนาคตได้

การอภิปรายผล

จากปัจจัยความสำเร็จของสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพะเยา ประจำปี 2547 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. **ด้านคุณลักษณะของวิชาทกิจชุมชน** วิชาทกิจชุมชนทุกกลุ่มมีคุณลักษณะเป็นวิชาทกิจชุมชน มีสมาชิกและกระบวนการผลิตอยู่ในชุมชน กิจกรรมการผลิตเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การรวมกลุ่มประกอบการทำให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและชุมชน สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานกลุ่มกับกิจกรรมการท่องเที่ยว การรักษาวัฒนธรรมและการปกครองท้องถิ่น มีการจัดระบบสวัสดิการ เช่นการออม การให้กู้ยืมแก่สมาชิก การสนับสนุนการทำประกันสังคม มีกระบวนการเรียนรู้พัฒนาทั้งการบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัญชลี พูนชัย (2547) ที่สรุปว่าปัจจัยด้านพื้นฐานชุมชนที่ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายในจังหวัดนครราชสีมา คือการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้ากับวิถีชีวิตของชุมชน

2. **ด้านการบริหารจัดการ** การดำเนินงานของวิชาทกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการวางแผนเพื่อเป็นแนวทางการทำงานของกลุ่ม มีการจัดองค์กรโดยกำหนดโครงสร้างการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ และแบ่งความรับผิดชอบตามหน้าที่ออกเป็นฝ่ายต่างๆ อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ของความคล่องตัวของการปฏิบัติงาน การชักนำเป็นกระบวนการสำคัญที่จะสร้างแรงจูงใจคนให้ทำงานอย่างดีที่สุด และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งจะใช้

การให้ผลตอบแทนเป็นค่าแรงตามผลงาน และการปันผลเป็นสิ่งชักนำการ ควบคุมเป็นกระบวนการ ที่จะกำกับดูแลและประเมินผลการทำงาน โดยมีการออกกฎข้อบังคับและระเบียบด้านต่างๆ ให้ สมาชิกถือปฏิบัติและมีคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เป็นผู้ควบคุมการทำงานของสมาชิก ให้เป็นไปตาม แผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชติ พูนชัย (2547) ที่สรุปพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการวางแผน การบริหารงานและการจัดโครงสร้างองค์กร โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ เพื่อความสะดวกต่อการวางแผน การสั่งการ และการควบคุมเพื่อให้กิจการ ดำเนินงานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. ด้านการตลาด การดำเนินงานในด้านการตลาดของวิสาหกิจชุมชนทุกรายนั้น ส่วนใหญ่ มีการวางแผนการตลาด มุ่งเน้นที่ตัวผลิตภัณฑ์ และบางกลุ่มมีกลยุทธ์เน้นการขายส่งนอกจากนั้นจะ ให้ความสำคัญในการกำหนดราคาสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่าย การออกงานแสดงและจำหน่าย สินค้า ตามงานต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักของลูกค้า ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษา ของอัญชติ พูนชัย (2547) ที่สรุปพบว่าผู้ผลิตส่วนใหญ่มีการวางแผน ทางด้านการตลาด สินค้ามีคุณภาพดี มีการพัฒนาคุณภาพสินค้าอย่างต่อเนื่อง และมีการ ประชาสัมพันธ์ออกงานแสดง เพื่อสร้างการรับรู้ของผลิตภัณฑ์

4. ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนประเภทผ้าฝ้ายและเสื้อผ้าสำเร็จรูปสามารถจัดหาวัตถุดิบ ได้ง่ายไม่มีปัญหาการขาดแคลน โดยการสั่งซื้อกับพื้นที่ใกล้เคียง ภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชติ พูนชัย (2547) ที่พบว่าผู้ผลิตส่วนใหญ่สามารถผลิตวัตถุดิบ ได้เอง เนื่องจากสภาพแวดล้อมของจังหวัดพะเยาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกฝ้าย และการปลูก หม่อนเลี้ยงไหม

5. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนทั้ง 7 กลุ่ม มีกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งเกิดจากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และการได้รับการสนับสนุนฝึกอบรมและดูงานจากภาครัฐ แล้ว นำมาระดมแนวความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม สามารถออกผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ทุกปี มีเอกลักษณ์ เฉพาะตัว เน้นการออกแบบและพัฒนาตลอด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชติ พูนชัย (2547) ที่สรุปว่าผู้ประกอบการทั้งหมดจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และทำการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. ด้านการบริหารการเงิน วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการวางแผนการเงิน แหล่งเงินทุนมา จากการสนับสนุนจากภาครัฐ การระดมหุ้นจากสมาชิก ทุนสะสมจากการดำเนินงาน และ การกู้เงินจากสถาบันการเงินของรัฐ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน มี ทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน ไม่มีสินค้าค้างชำระ ผลประกอบการมีกำไรและจ่ายปันผลสมาชิก และ มี การบันทึกข้อมูลทางการเงิน เพื่อเป็นประโยชน์ในการควบคุมดูแลสินค้าและยอดจำหน่าย รายได้

- รายจ่าย แต่การบันทึกยังไม่เป็นระบบตามหลักการบัญชี เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำรายงานทางการเงิน และทุกกลุ่มไม่สามารถออกงบดุลแสดงฐานะปัจจุบันของกลุ่มอย่างถูกต้องได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิตต์ไส แก้วบุญเรือง (2546) ที่สรุปว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาของเงินทุนมาจากหน่วยงานของรัฐบาล และจากการเข้าร่วมลงทุนของสมาชิก

7. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนในด้านการฝึกอบรม และความรู้ จัดสรรเงินทุนให้เปล่า ให้เงินกู้ยืมไม่มีดอกเบี้ย และเงินกู้เงื่อนไขผ่อนปรน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชลี พูนชัย (2547) ที่สรุปว่าผู้ผลิตส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยราชการ โดยให้คำปรึกษาและคำแนะนำในด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน นอกจากนี้ยังได้รับการช่วยเหลือจากภาคเอกชนในท้องถิ่น ด้านการเงิน และสนับสนุนอุปกรณ์การผลิต

8. ปัญหาในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ในจังหวัดพะเยามีปัญหาในการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป โดยพบทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการผลิต และปัญหาด้านการบริหารการเงิน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาทั้งของจิตต์ไส แก้วบุญเรือง (2546) วสันต์ เสือขำ (2547) และอัญชลี พูนชัย (2547) ที่สรุปว่าผู้ประกอบการทั้งสินค้าหัตถกรรม ผู้ผลิตผ้าไหมและผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ยังประสบปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งปัญหาด้านการจัดการ ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาด และปัญหาด้านการเงิน

ข้อค้นพบ

1. คุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้ประกอบการ 7 กลุ่มที่เป็นวิสาหกิจชุมชนมีการก่อตั้งกลุ่มขึ้นจากกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกมีความเป็นเจ้าของ ให้ความร่วมมือกลุ่มเป็นอย่างดี กิจกรรมการผลิตก่อให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและชุมชน สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานกลุ่มกับกิจกรรมการท่องเที่ยว การรักษาวัฒนธรรมและการปกครองท้องถิ่น มีการจัดระบบสวัสดิการ เช่นการออมเงินและการให้กู้ยืมแก่สมาชิก การสนับสนุนการทำประกันสังคม มีกระบวนการเรียนรู้พัฒนาทั้งการบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญต่อการออกแบบการพัฒนาปรับปรุง สี สัน ลวดลาย ความประณีต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพแตกต่าง

จากคู่แข่งอื่น ดึงดูดใจลูกค้า กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งหมด มาจากการสนับสนุนส่งเสริมของกลุ่มและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของสมาชิก แล้วนำมาถ่ายทอด เรียนรู้ร่วมกันในหมู่สมาชิก ไม่มีการจัดตั้งแผนกหรือฝ่ายเพื่อรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของลูกค้าผู้ซื้อที่พบว่าในการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายจะใช้ปัจจัยด้านความประณีต และลวดลายของผลิตภัณฑ์ เป็นสำคัญ และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่ซื้อในระดับความสำคัญมากที่สุด (4.76)

3. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการ พบว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนมาจากการสนับสนุนจากภาครัฐ เงินกู้จากสถาบันการเงิน กำไรสะสมจากการประกอบกิจการ และการระดมหุ้นจากสมาชิก เป็นจำนวนตามลำดับ

4. การบัญชีการเงิน พบว่าทุกกลุ่มยังไม่สามารถจัดทำได้อย่างถูกต้องตามหลักบัญชี เป็นการบันทึกรายรับ - รายจ่ายอย่างง่ายเท่านั้น ไม่มีกลุ่มใดสามารถแสดงงบการเงินได้ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีโดยตรง

5. การผลิตผ้าฝ้ายทอมือในจังหวัดพะเยา และภาคเหนือตอนบนจะได้รับผลกระทบจากการนำเข้าผ้าฝ้ายทอมือจากประเทศลาวเข้ามาแข่งขันในตลาดระดับล่าง ซึ่งการผลิตในประเทศลาวจะมีความได้เปรียบด้านต้นทุนวัตถุดิบ และค่าแรง จนทำให้สามารถนำเข้ามาขายแข่งขันในราคาต่ำกว่าได้ หากการผลิตของไทยยังไม่มีการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้นจะมีปัญหาทางการตลาดในอนาคต

6. ในการคัดสรรสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายประจำปี 2547 มีสินค้าเข้ารับการคัดสรรจำนวนมากถึง 4,550 ชิ้น ขณะที่มีคณะกรรมการคัดสรรทั้งหมดจำนวนเพียง 25 ท่าน โดยใช้ระยะเวลาในการตรวจให้คะแนนเพียง 6 วันเท่านั้น ผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้ารับการคัดสรรมีคุณภาพไม่ถูกต้องตรงกับข้อมูลที่แจ้งไว้ เช่น ผ้าฝ้ายเป็นฝ้ายผสมใยสังเคราะห์ หรือมีผ้าไหมเทียมหลุดเข้ามารับการคัดสรร ตลอดจนแจ้งการได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นเท็จ และพบว่าผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้ารับการคัดสรรมีตำหนิ ชำรุด เสียหาย จากการขนส่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพิจารณาให้คะแนนของคณะกรรมการคัดสรร

ข้อเสนอแนะ

สำหรับวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการบริหารจัดการ

ผู้ประกอบการควรมีการวางแผนการจัดการ สำหรับการดำเนินงานของกลุ่มไว้ทั้งระยะสั้น และระยะยาว มีการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การดำเนินงานที่ชัดเจน และควรรับสมาชิกใหม่ เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ เพื่อทดแทนสมาชิกที่มีอายุมาก ควรมีการระดมทุนจากสมาชิกอย่างสม่ำเสมอทุกปี เมื่อผลประกอบการมีกำไรควรมีการปันให้กับสมาชิกเพื่อการจูงใจ รวมทั้งวางแผนจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อเพิ่มทักษะฝีมือให้กับสมาชิก

ด้านการตลาด

ผู้ประกอบการควรกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและมีกลยุทธ์การตลาดที่ชัดเจน ควรวางแผนการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และเพิ่มจำนวนกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดให้มากขึ้น และต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามเป็นเอกลักษณ์ มีเรื่องราวหรือประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

ผู้ประกอบการควรรักษาและควบคุมให้สินค้าของตนมีคุณภาพ และมาตรฐานสมกับรางวัลที่ได้รับการคัดสรร พร้อมกับการพัฒนาปรับปรุงระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสีย วัสดุคิบและระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนสินค้าลดต่ำลงสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการออกแบบ พัฒนาปรับปรุงรูปแบบ ลวดลายและสีสันทันของ ผลิตภัณฑ์ และสำรวจความต้องการของลูกค้าอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง และดึงดูดความสนใจของลูกค้า

ด้านการบริหารการเงิน

ผู้ประกอบการควรขอความร่วมมือจากภาครัฐในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบบัญชี และการจัดทำงบการเงินที่ถูกต้อง เพื่อที่จะสามารถจัดทำบัญชีได้ด้วยตนเอง แสดงงบการเงินต่อที่

ประชุมสมาชิก ตลอดจนนำไปวิเคราะห์วางแผนในการดำเนินกิจการ การคิดต้นทุนของเงินทุนที่นำมาดำเนินงาน ตลอดจนนำมาประกอบการตัดสินใจในการจัดหาเงินทุนของกลุ่มในอนาคต

สำหรับภาครัฐบาล

1. เพื่อให้สินค้าที่ได้รับการคัดสรรรักษามาตรฐานการผลิตของตนเอง ได้อย่างยั่งยืน ภาครัฐบาลควรส่งเสริมศักยภาพ และยกระดับกระบวนการผลิตมาตรฐานและคุณภาพสินค้าของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้ความรู้ พัฒนาระบบการผลิตเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสีย ลดการใช้เวลาและพลังงาน
2. สนับสนุนและส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางการเข้าถึงผู้บริโภคและกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เช่น เพิ่มช่องทางการกระจายสินค้า โดยการสร้างศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ครบทุกจังหวัด
3. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการทำงานด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านระบบการเงินและบัญชี การตลาด ความรู้ด้านการส่งออก ซึ่งรัฐควรวางแผนเข้าไปสนับสนุนให้ความรู้ ความเข้าใจ มากยิ่งขึ้น